

We shout out for sores on *Shabbos*

מתריעין על החיכוך בשבת -

Overview

The גמרא states בצבור ובתחנה, according to רש"י this means, מתריעין על החיכוך בשבת. However רש"י disagrees with תוספות¹. ובשופרות ובחצוצרות.

על כרחך לאו היינו התרעה בשופר דשופר בשבת מי איכא -

Perforce this does not mean shouting out by using a שופר, for is there any blowing of the שופר on שבת -

כדדייק בסוף פרק קמא דתענית² (דף יד,א ושם) אלא התרעה בפה בעננו³ -

As the גמרא points out in the end of the first פרק of תענית, מסכת תענית, rather we must say that התרעה is with the mouth, in prayer with the תפלה of עננו -

וסבר כמאן דאמר התם דעננו קרי ליה התרעה⁴ -

And he agrees with the one who maintains there (in תענית) that saying עננו can be called התרעה.

תוספות asks:

ותימה דמאי פריך מההיא דבשאר מיני פורעניות -

And it is astounding; for why does the גמרא challenge the view that מתריעין על 'other types of calamities' ברייתא discussing from that החיכוך בשבת

דקתני לא היו מתריעין על החיכוך⁵ אלא צועקים -

Where that ברייתא states they were not מתריעין for חיכוך, but only צועקים -

דילמא⁶ הכי קאמר לא היו מתריעין בשופר⁷ אלא צועקים בפה בעננו⁸ -

Perhaps this is what that ברייתא means; they were not מתריעין with a שופר for שופר, but they would be צועקים with the mouth, saying the תפלה of עננו -

¹ See רש"י ד"ה מתריעים.

² The גמרא there wonders; מי שרי. שופרות בשבת מי שרי.

³ See תוס' there ד"ה ורב עננו (here) does not mean the עננו we say in שמונה עשרה by a תענית צבור, but rather the עננו which we say at the end of סליחות which begins עננו וכו'.

⁴ The other ד"ה maintains that only blowing of the שופר can be called התרעה (like תרועה).

⁵ This seemingly contradicts the view that מתריעין על החיכוך; however it is not necessarily so.

⁶ In fact the גמרא interprets this ברייתא in this manner; saying מדצעה בפה התרעה בשופרות. This תוספות would be better understood if the גירסא was דהא ה"ק (instead of דילמא ה"ק).

⁷ According to all opinions blowing שופר is certainly called התרעה. Alternately this ברייתא follows the view that התרעה means שופר, for the גמרא in תענית cites this ברייתא as proof that התרעה means שופר. The ד"ה of שבת in החיכוך is of the opinion that התרעה is עננו as תוספות pointed out.

⁸ This question is only on תוספות; however according to רש"י that מתריעין here means with a שופר the challenge from the ברייתא is justified.

anticipates a possible solution to his question:

ואין לומר אף על גב דתרוייהו בפה התרעה לחוד וצעקה לחוד⁹ -

And one cannot say that (even though) both התרעה and צעקה are בפה, nevertheless התרעה is separate and צעקה is separate –

rejects this proposed solution:

דהתם משמע דלמאן דאמר עננו קרי ליה התרעה חדא¹⁰ היא -

For it seems from the גמרא there (in תענית) that according to the one who maintains עננו is (also) called התרעה, we assume that התרעה and צעקה are one and the same –

answers:

ויש לומר דהכי פירושו מדקאמר שבשבת מתריעין¹¹ לכל הפחות בעננו -

And one can say that this is the explanation of the גמרא's question; since he said that (even) on שבת we are מתריעין על החיכוך, at least by saying עננו -

אם כן ראוי לעשות על החיכוך התרעה אפילו בשופר בחול¹² -

Therefore it is fitting to make for חיכוך a התרעה even with a שופר during the week - כיון שהוא דבר גדול כל כך דבשבת¹³ צועקים:

Since it such a major issue that on שבת we are צועקים.

Summary

מתריעין בעננו here means with עננו. The question is that if we are even מתריעין בעננו, we should certainly blow בחול שבת.

Thinking it over

⁹ This proposed answer suggests that (perhaps the מקשן assumed that) both התרעה וצעקה (in this ברייתא) are בפה (ברייטא) (especially since the מתריעין על החיכוך בשבת מ"ד maintains בפה (התרעה) and the explanation of the ברייתא is that מתריעין by saying עננו, but rather צועקים with another תפלה. This would then be a contradiction to the view that מתריעין על החיכוך. See 'Thinking it over'.

¹⁰ The גמרא there asks on the מ"ד that עננו is called התרעה from this ברייתא where it states אלא צועקים. The לא היו מתריעים אלא צועקים. However if we assume that there are two types of בפה (as the לומר ואין suggested), the גמרא should have answered that. This proves that according to the מ"ד that עננו is לא התרעה there is no difference between התרעה and צעקה, they are both בפה. Therefore when the ברייתא stated לא היו עננו we are forced to say that it means that they did not blow שופר (for even according to the מ"ד that עננו is התרעה, nevertheless שופר is certainly התראה [see the גמרא there]), but rather they said עננו. The question remains; what is the challenge from מתריעין אלא צועקים, לא היו מתריעים, when there it means שופר, and here it means עננו.

¹¹ Generally on שבת we do not pray for help, except in dire circumstances, so here since we see that we are מתריע, this indicates that this is a severe situation. The contradiction is based (no so much on מתריעין or מתריע, but rather) on the word שבת; if we pray on שבת, we should certainly blow שופר on חול.

¹² The ברייתא of פורעניות מיני ושאר does not mention שבת therefore since it's a weekday there should be שופר.

¹³ See footnote # 11.

from the מתריעין על החיכוך בשבת asked what is the question on the view that תוספות לא היו מתריעין בשופר (perhaps) means ברייתא of צועקין אלא צועקין ברייתא, לא היו מתריעין אלא צועקין ברייתא. Then תוספות attempts to answer his question by saying that we can explain the ברייתא in a different manner, which would contradict the view of מתריעין וכו' בשבת.¹⁴ How can we answer the question of why is there a question since the ברייתא may not be contradictory, by saying that we can establish the ברייתא in a way that it is contradictory; we do not ask question that are a maybe, only answers can be maybe, but not questions?!

---

¹⁴ See footnote # 9.